

В. Суворов, аспірант кафедри міжнародної економіки
Київського національного торговельно-економічного
університету

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МИТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ “ЄДИНОГО ВІКНА”

Розглянуто основні засади концепції “єдиного вікна” як інструмента подальшої трансформації системи митної справи України відповідно до її євроінтеграційних пріоритетів і статусу країни – члена СОТ. Окреслено найбільш проблемні питання в реалізації концепції “єдиного вікна”. Сформульовано пропозиції щодо оптимізації діяльності митних органів у контексті перспектив практичного впровадження міжнародних стандартів організації митної справи в Україні.

Рассмотрены основные принципы концепции “единого окна” как инструмента дальнейшей трансформации системы таможенного дела Украины в соответствии с её евроинтеграционными приоритетами и статусом страны – члена ВТО. Отмечены наиболее проблемные вопросы в реализации концепции “единого окна”. Сформулированы предложения по оптимизации деятельности таможенных органов в контексте перспектив практического внедрения международных стандартов организации таможенного дела в Украине.

Basic principles of “Single window” conception has been studied. The “Single window” conception is examined as the instrument of future customs affair transformation in Ukraine in connection with its European integration priorities and the WTO-member status of Ukraine. The most problem implementation issues of “Single window” conception in Ukraine has been considered. Propositions of optimization customs authorities activities in context of practical implementation of international customs affair standards in Ukraine has been formulated.

Ключові слова. Державний контроль, митний контроль, концепція “єдиного вікна”.

Вступ. В умовах глобалізації та розвитку міжнародної торгівлі товарами великого значення набуває швидкість здійснення торговельної операції, яка, в свою чергу, залежить від багатьох чинників (терміну та умов розвантаження/завантаження товарів на транспортні засоби, перевезення товарів, здійснення митних процедур при переміщенні через державні кордони). Враховуючи той факт, що міжнародна торгівля товарами передбачає перетин товарами щонайменше двох кордонів, роль державного контролю при переміщенні товарів через митний кордон (далі – державний контроль) в ланцюгу поставок важко переоцінити. Зазвичай державний контроль ототожнюють з митним, проте ми вважаємо такий погляд хибним. Відповідно до вітчизняного законодавства всі товари підлягають митному контролю [1, 40]. Крім митного, товари можуть підлягати санітарно-епідеміологічному, фітосанітарному, радіологічному, екологічному, ветеринарному контролю та контролю за переміщенням культурних цінностей [1, 27]. Митне оформлення товарів завершується тільки після здійснення встановлених законодавством необхідних для цього товару видів контролю. Здійснення зазначених видів державного контролю супроводжується поданням відповідних документів, заповненням установлених форм, виконанням контрольних заходів, що призводить до втрати часу та матеріальних ресурсів як учасників зовнішньоекономічної операції, так і державних органів. Тому постає нагальна потреба координації діяльності контролюючих органів² на державному кордоні, з метою уникнення черг у пунктах пропуску,

² Тут і далі під контролюючими органами розуміються: органи Державної служби з карантину рослин (здійснюють фітосанітарний контроль); органи Державної санітарно-епідеміологічної служби (здійснює санітарно-епідеміологічний контроль); Державний департамент ветеринарної медицини (здійснює ветеринарний контроль); Державна служба контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України (здійснює контроль за переміщенням культурних цінностей).

© В. Суворов, 2009

спрощення та прискорення контрольних процедур. Одним зі шляхів такої координації можна розглядати організацію їх діяльності за принципом “єдиного вікна”. Це система організації митного контролю, яка дозволяє оптимізувати експортно-імпорتنі процедури, надавати учасникам торгівлі інформацію для виконання всіх нормативних вимог до імпорتنих або експортних операцій. Зазначене і обумовлює актуальність дослідження умов та механізмів реалізації основних засад концепції “єдиного вікна” як інструмента подальшої трансформації системи митного регулювання України відповідно до її євроінтеграційних пріоритетів і статусу країни – члена СОТ.

Актуальні питання розвитку митної справи та гармонізації митного законодавства України з міжнародними стандартами розглядаються у низці досліджень такими вітчизняними вченими та фахівцями митної служби, як І. Бережнюк, Є. Додін, Б. Кормич, С. Ківалов, А. Мазур, Д. Приймаченко, С. Терещенко та ін. Сучасні тенденції організації міжнародної комерційної справи, їх взаємозв’язок з національними системами регулювання зовнішньої торгівлі знаходять своє відображення в наукових працях І. Бланка, І. Бураковського, І. Герчикової, О. Гребельника, О. Кирєєва, Т. Миролюбової, С. Терещенка, О. Терещенка та ін. Водночас спостерігається певна невизначеність у позиціях дослідників щодо координації державних органів, які здійснюють контрольні функції, це обумовлює необхідність додаткового розгляду зазначеного питання.

Постановка завдання. Метою даної роботи є дослідження проблеми організації діяльності контролюючих органів за принципом “єдиного вікна” в Україні, виявлення інституціональних передумов для її реалізації та обґрунтування пропозицій стосовно гармонізації вітчизняного митного законодавства з міжнародними стандартами і нормами.

Наразі найбільш проблемними питаннями в реалізації концепції “єдиного вікна” в Україні є правова неврегульованість такої організації, відсутність координації між контролюючими органами, низка інфраструктурних проблем, зокрема відсутність єдиної бази даних контролюючих органів, і недосконалість організації митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів. Відповідного дослідження потребує також міжнародна практика реалізації концепції “єдиного вікна” під час державного контролю з метою аналізу позитивного та негативного досвіду такої реалізації.

Результати дослідження. Фактично режим “єдиного вікна” характеризує собою єдиний канал, фізичний або електронний, для подання та обробки всіх відомостей і документів, необхідних для здійснення належних видів державного контролю та митного оформлення товарів. Цим каналом управляє один орган (зазвичай митниця), який інформує інші відповідні органи та керує комплексним механізмом контролю. Мета “єдиного вікна” – прискорення та спрощення потоків інформації між учасниками зовнішньоторговельної операції та державними органами [2].

Якщо апелювати до міжнародних стандартів організації державного контролю на кордоні, то слід розглядати перш за все Міжнародну конвенцію про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах [3] і Міжнародну конвенцію про спрощення та гармонізацію митних процедур [4]³. Крім того, заслуговують на увагу рекомендації Центру зі спрощення процедур торгівлі та електронних ділових операцій (СЕФАКТ) ООН [2; 5; 6].

Ст. 1 Додатка 1 Міжнародної конвенції про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах [3] визначено, що, враховуючи наявність митниць на всіх кордонах та загальний характер їх роботи, організація інших видів контролю, якщо це можливо, координується з митним контролем. Кіотською конвенцією встановлено [4, загальний додаток, СП 3.35], що в тих випадках, коли товари підлягають контролю іншими компетентними органами, а митна служба також планує перевірку, то митна служба забезпечує координа-

³ Україна є стороною зазначених міжнародних договорів з 2002 та 2007 рр. відповідно.

цію таких перевірок та, наскільки це можливо, одночасне їх проведення. Крім того, враховуючи євроінтеграційні пріоритети України, відповідного розгляду потребує європейське законодавство з питань митної справи. Так, ст. 26 модернізованого Митного кодексу Європейського Співтовариства [7] передбачено: у випадку, коли одні й ті самі товари підлягають контролю іншому, аніж митний, який має проводитись компетентними органами, іншими, аніж митні органи, то митні органи прагнуть провести такий контроль, якщо можливо, в той же час і в тому ж місці, що й митний контроль (за принципом “єдиного вікна”), при цьому в досягненні цієї мети митні органи відіграють координаційну роль. Можна зробити висновок, що передовий світовий досвід враховує та стверджує необхідність організації державного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон, за принципом “єдиного вікна”. Крім того, зазначене підтверджує єдиний підхід до визначення місця митних органів у системі державного контролю.

Спираючись на наведене, можна виокремити основні засади організації “єдиного вікна”, необхідні для його ефективного функціонування.

1. Документи, необхідні для проведення всіх видів державного контролю, подаються один раз через єдиний канал.

2. У системі контролюючих органів обирається головний (зазвичай митниця), який координує їх діяльність під час контрольних заходів.

3. Якщо для здійснення контролю необхідна перевірка товарів (наприклад, митний огляд), то головний орган координує інші органи для проведення такої перевірки одночасно.

4. Якщо необхідно здійснити відбір проб та зразків товарів, такий відбір здійснюється по можливості один раз та одночасно з проведенням перевірки (огляду, інспекції) товарів.

У функції механізму реалізації концепції “єдиного вікна” в міжнародній практиці розглядаються три основні моделі [8].

1. Єдиний орган, який отримує інформацію в паперовій або електронній формі та поширює її серед відповідних державних органів і координує заходи контролю.

2. Єдина автоматизована система для збирання і розповсюдження інформації, в рамках якої інтегровані процеси електронного збирання, використання, зберігання та поширення даних, що стосуються зовнішньоторговельних операцій. Така система може бути як інтегрованою (відомості обробляються в рамках єдиної системи), так і інтерфейсною (відомості направляються відповідній установі для обробки).

3. Автоматизована інформаційно-операційна система, за допомогою якої учасник зовнішньоекономічної операції може подати відомості про торговельну операцію в електронному форматі відповідним державним органам для обробки. За такого підходу контролюючі органи надсилають свої дозволи на комп’ютер відправника. Крім того, в окремих системах (наприклад, сингапурській), відповідні податки і збори автоматично нараховуються та справляються з банківських рахунків відправника.

Як свідчить світова практика, від реалізації концепції “єдиного вікна” незалежно від обраної моделі держава має змогу більш ефективно та раціонально розподіляти ресурси, значно спростувати процедури на кордоні. Крім того, в перспективі зникає проблема недоотримання доходів, а учасники торгівлі більш суворо дотримуються вимог контролюючих органів [8].

Для учасників зовнішньоторговельних операцій запровадження концепції “єдиного вікна” сприяє зниженню витрат внаслідок зменшення затримок на кордоні, прискорення митного оформлення товарів, підвищення ефективності та раціонального розподілу ресурсів [8].

Позитивний досвід запровадження концепції “єдиного вікна” у Швеції, Нідерландах, Маврикії, Сингапурі, США тощо. Наприклад, реалізація концепції “єдиного вікна” в Маврикії дозволила скоротити середній час митного оформлення з 4 год до 15 хв для декларацій, що не потребують додаткових розглядів, при цьому орієнтовний розмір економії коштів становить близько 1 % ВВП [8].

Аналізуючи вітчизняну практику державного контролю в Україні в контексті проблематики концепції “єдиного вікна”, слід звернути увагу на такі особливості.

По-перше, відсутні правові підстави для здійснення державного контролю за принципом “єдиного вікна”. Відповідно до чинного законодавства, координуюча роль митних органів при здійсненні державного контролю обмежується справлянням єдиного збору в пунктах пропуску через державний кордон України. Разом з тим для ефективного функціонування “єдиного вікна” існує потреба в делегуванні митним органам окремих повноважень контролюючих органів. Наприклад, регламентація здійснення документального контролю в пунктах пропуску. Слід наголосити, що зараз відсутнє законодавче підґрунтя такого делегування.

По-друге, в національному законодавстві відсутні визначення поняття “єдиного вікна”, шляхи та програма його запровадження тощо. У зв'язку з цим на практиці часто виникає суперечливе тлумачення цього терміна, крім того, існує певне розмежування термінів “єдине вікно” та “єдиний офіс”. “Єдиний офіс” розглядається як фізичне перебування представників контролюючих органів в одному приміщенні (офісі). “Єдине вікно” розглядають, як єдиний пропускний канал у межах одного контролюючого органу⁴. Поєднання цих двох концепцій, максимально спрощений механізм взаємодії контролюючих органів із застосуванням інформаційних технологій є передумовою створення “єдиного вікна” за міжнародними стандартами.

По-третє, для запровадження “єдиного вікна” необхідно визначити перелік документів, що подаються до контролюючих органів. Без сумніву, що найбільша кількість таких документів подається митним органам. Разом з тим Перелік документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України [9], складається з 25 пунктів, з яких лише кілька стосуються конкретних документів. Наприклад, пунктом 17 зазначеного переліку встановлено “документи, що використовуються для визначення митної вартості товарів”, при аналізі Порядку декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та подання відомостей для її підтвердження [10] виявляється, що таких документів може бути 28. Надмірна “забюрократизованість” процесу декларування товарів та, відповідно, їх митного оформлення, призводить до затримок у випуску товарів згідно із заявленим режимом. Необхідно зазначити, що основний документ – зовнішньоекономічний договір (далі – договір), інші зазвичай є лише наслідком виконання умов відповідного договору. Подача кожного додаткового документа супроводжується для суб'єкта ЗЕД втратою часу, оплатою послуг з надання таких документів та інших представницьких витрат, що відповідним чином впливає на остаточну ціну товарів на внутрішньому ринку.

По-четверте, крім зазначеного в попередньому пункті, важливою умовою функціонування “єдиного вікна” є ступінь уніфікації документів відповідно до міжнародних стандартів. Як приклад такого стандарту можна розглядати Рекомендацію № 1 СЕФАКТ ООН [5]. У зазначеній рекомендації міститься близько 100 стандартних документів, які використовуються в міжнародній торгівлі. Крім того, у світовій практиці нині склалася тенденція до уніфікації електронних форм документів (наприклад, е-інвойс [6]). Тому поступовий перехід на електронний обіг стандартизованих документів – це передумова можливого обміну такими документами з митними органами інших країн та/або учасниками зовнішньоекономічної операції.

Визначаючи провідну роль митних органів у системі державного контролю, необхідно визнати, що в такому випадку ефективність роботи “єдиного вікна” прямо залежить від

⁴ У таких випадках переважно ідеться про митні органи. Адже документи, що подаються до митного контролю та митного оформлення, на відміну від інших контролюючих органів, зазвичай аналізуються представниками щонайменше відділу контролю за переміщенням товарів, відділу митного оформлення, відділу митних платежів та відділу митної статистики – 4 відділів, і тому централізоване прийняття документів є однією з умов оперативного оформлення товарів.

організації роботи митних органів під час митного контролю. Незважаючи на декларування організації митного контролю за принципом “єдиного вікна” [11, п. 2.2], для оформлення товарів вантажна митна декларація (ВМД) з відповідними документами проходить через представників щонайменше 4 відділів, а при виникненні спірних ситуацій фактично розпочинається внутрішнє листування, яке може тривати, наприклад у випадку класифікації, до 2 місяців [12]. Так, при визначенні митної вартості відділ контролю митної вартості та номенклатури, до якого направлено запит про спірну ВМД, повинен взаємодіяти з шістьма підрозділами митного органу, двома спеціалізованими установами та одним структурним підрозділом Держмитслужби [13]. Враховуючи, що переважна більшість спірних питань, які виникають під час митного оформлення, пов’язана з визначенням митної вартості товарів або їх кодів, зазначений розподіл суттєво ускладнює та подовжує випуск товарів у вільний обіг. Національним законодавством встановлено, що митне оформлення здійснюється митними органами, **як правило**, протягом однієї доби з часу пред’явлення товарів і транспортних засобів, що підлягають митному оформленню, подання митної декларації та всіх необхідних документів і відомостей [1, ст. 78]. Як свідчать експерти, ці строки нерідко порушуються. На наш погляд, частково причиною цього є недосконалість організації митного контролю та митного оформлення і надмірний розподіл обов’язків між посадовими особами митних органів.

Більш ефективна організація митного контролю, на наше переконання, можлива у випадку оформлення партії товарів щонайбільше двома посадовими особами: перша перевіряє документи і відомості, необхідні для митного контролю (далі – документальний контроль), друга здійснює митний огляд товарів. Крім того, для документального контролю доцільно встановити часові обмеження. За основу можна взяти досвід Федеральної митної служби Російської Федерації [14, п. 32], там відомчим наказом чітко регламентовані терміни проведення документального контролю: для митної декларації до 10 найменувань товарів – не більше 1,5 год робочого часу, від 11 до 50 найменувань – не більше 4 год, від 51 – не більше 8 год. Крім того, в російському законодавстві чітко встановлено підставу проведення митного огляду – виключно у випадку виявлення ризику, що міститься у профілі ризику [14, п. 60]. При цьому в разі виявлення ризиків стосовно частини партії товарів митному огляду підлягає лише така частина партії товарів.

Необхідно зазначити, що створення системи аналізу та управління ризиками, розбудова зазначеної системи і забезпечення наповнення її профілями ризиків – це завдання, що стоять перед сучасними митними службами зокрема та перед будь-якими контролюючими органами взагалі. Разом з тим аналіз та управління ризиками потребує окремого детального розгляду. Зазначимо лише, що, на наш погляд, створення системи аналізу ризиків, до користування та наповнення якої матимуть регламентований доступ посадові особи всіх контролюючих органів, є необхідною передумовою ефективного функціонування “єдиного вікна”.

Слід зазначити, що в Україні здійснювалися спроби запровадження окремих елементів “єдиного вікна”. Однак такі спроби важко назвати системними, а окремі нормативно-правові акти направлені не на спрощення, а на ускладнення процедури випуску товару у вільний обіг.

Так, у практику контролю на державному кордоні було намагання запровадити попередній документальний контроль товарів [15]. Попередній документальний контроль товарів у пунктах пропуску полягає у перевірці митними органами документів та відомостей, необхідних для здійснення інших видів контролю (крім радіологічного) з використанням даних Єдиної автоматизованої системи Державної митної служби щодо переліків товарів, що підлягають відповідним видам контролю, а також зразків сертифікатів, дозволів, висновків, підписів уповноважених осіб. Окремо затверджуються переліки товарів, які підлягають обов’язковій перевірці в пунктах пропуску [16]. Відповідні органи здійснюють перевірку, лише якщо переміщуваний товар зазначений у цих переліках. В іншому випадку товар під-

лягає попередньому документальному контролю та проведенню відповідного контролю у внутрішніх митницях. Проте зазначений урядовий документ суперечить ст. 19 Конституції України, відповідно до якої органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі і в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Повноваження контролюючих органів щодо здійснення відповідного виду контролю визначені відповідними законами⁵, якими не передбачено проведення попереднього документального контролю митними органами. Таким чином, через зазначену нормативну колізію практичне втілення положень урядової постанови становить проблему.

Для врегулювання цієї суперечності у 2008 р. у Верховній Раді України було зареєстровано проект Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення попереднього документального контролю у пунктах пропуску через митний кордон” [17], яким передбачено внесення змін до 6 законодавчих актів, які регламентують здійснення державного контролю при переміщенні через державний кордон України та делегування повноважень щодо здійснення попереднього документального контролю митним органам. Цим проектом визначено, що “попередній документальний контроль” – контрольні заходи, які здійснюються митними органами в пунктах пропуску через державний кордон України стосовно окремих товарів, що ввозяться на митну територію України (в тому числі транзитом) і підлягають санітарно-епідеміологічному, ветеринарно-санітарному, фітосанітарному, екологічному контролю та контролю за переміщенням культурних цінностей.

Можна зробити висновок, що після прийняття зазначеного закону⁶ будуть запроваджені окремі елементи “єдиного вікна”. Разом з тим запропонована концепція не вирішує таких питань, як створення єдиного інформаційного каналу, єдиної бази даних контролюючих органів, уніфікація документів зовнішньоекономічної діяльності та створення конкретного переліку таких документів.

Перелік товарів, які підлягають обов'язковому санітарному, ветеринарному, фітосанітарному, радіологічному, екологічному контролю та контролю за переміщенням культурних цінностей у пунктах пропуску через державний кордон [16], містить 510 товарних позицій, категорій та підкатегорій. Якщо проаналізувати торгівлю товарами за 2008 р. (у грошовому вимірі), то виявляється, що близько 37 % загального обсягу експортно-імпорتنих операцій здійснювались вищезазначеними товарами [18], тобто щодо більш ніж третини товарів не може бути здійснено документальний контроль у пунктах пропуску.

На нашу думку, непослідовність дій у запровадженні “єдиного вікна” підтверджується двома нещодавніми документами. Перший – урядова постанова [19], якою доповнюється перелік документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України [9]. Із набранням зазначеним документом чинності (28.10.2009) **обов'язковою (!)** для подання до митного оформлення стає вантажна митна декларація країни відправлення або вантажна митна декларація, що оформлялася під час розміщення товару в митному режимі, який передував режиму експорту. Крім того, зазначеною постановою було внесено аналогічні зміни до переліку документів, які декларант **зобов'язаний** подати для підтвердження заявлених відомостей про митну вартість товарів [10]. Ураховуючи обов'язковість подання вантажної митної декларації країни відправлення, а також факт, що в багатьох країнах паперова форма документів не використовується, можна зробити висновок, що нові положення ста-

⁵ Наприклад, Законом України “Про карантин рослин” визначено, що державні інспекції з карантину рослин АР Крим, областей, міст Києва і Севастополя здійснюють інспектування та проведення фітосанітарної експертизи рослин. Митним органам повноваження на проведення фітосанітарного контролю в будь-яких формах зазначеним Законом не надаються.

⁶ Станом на вересень 2009 р. зазначений документ прийнято в першому читанні, при розгляді у другому читанні його відправлено на доопрацювання.

нуть причиною затримок у митному оформленні. Наприклад, у країнах – членах ЄС з 1 липня 2009 р. при експорті паперова форма митних декларацій не застосовується [7]. Крім того, коли взяти до уваги, що за 2008 р. імпорт з країн ЄС становив 33,6 % загального обсягу імпорту [18], тобто кожне третє оформлення імпорту, зазначені зміни стануть суттєвою перепорою як для ввезення товарів з Європи, так і для імпорту товарів у цілому.

Другий документ – це спільний наказ Мінекономіки, Мінохоронприроди та Держмитслужби [20], яким встановлюється порядок митного оформлення імпортованих товарів у тарі та пакувальних матеріалів: при імпорті товарів у тарі або пакувальних матеріалів митне оформлення таких товарів завершується у випадку наявності на відповідній вантажній митній декларації відміток (особистої печатки “Ввезення дозволено”) державного інспектора з охорони навколишнього середовища. Особиста печатка державного інспектора проставляється після складання відомості про облік та розрахунок тари і пакувальних матеріалів, у яких надходять товари, що підлягають митному оформленню в режимі “імпорт”. У цій відомості зазначається, зокрема, номер ВМД, який присвоюється під час прийняття декларації до митного оформлення. Разом з тим митний контроль здійснюється після інших видів державного контролю, в тому числі екологічного. Аналізуючи положення зазначеного наказу, виявляємо, що для здійснення екологічного контролю необхідні відомості, які отримуються в процесі митного оформлення, що суперечить чинному законодавству [1, ст. 27]. Тобто з метою отримання номера ВМД декларант повинен подати документи і митну декларацію до митного оформлення без проходження екологічного контролю (!), після прийняття декларації до митного оформлення скласти відомість про облік та розрахунок тари і пакувальних матеріалів, у якій записати номер декларації та подати її разом з ВМД до екологічного контролю, після здійснення екологічного контролю незрозумілим чином додати до документів, що перебувають під митним контролем, ВМД і зазначену відомість з відмітками державного інспектора з охорони навколишнього середовища. Якщо врахувати ще той факт, що представники екологічної служби в непоодиноких випадках містяться на значних відстанях від відділів митного оформлення, то можна зробити висновок, що виконання цього наказу призведе до додаткових труднощів для суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Ураховуючи стан і проблемні аспекти запровадження концепції “єдиного вікна” в Україні, можна сформулювати критерії діяльності митних та інших контролюючих органів, дотримання яких сприятиме прискоренню практичної реалізації зазначеної концепції.

1. Юридична обізнаність – митні органи повинні мати повну інформацію щодо законів та нормативно-правових актів, які регламентують здійснення інших видів контролю.

2. Практична обізнаність – контролюючі органи доводять до відома митних органів інформацію про наявні ризики стосовно товарів, учасників зовнішньоекономічної операції тощо, ведуть та актуалізують відповідну базу даних ризиків (це може бути інтегрований програмний комплекс в Єдиній автоматизованій інформаційній системі Держмитслужби України).

3. Координація діяльності – існує чіткий та простий механізм взаємодії митних та інших контролюючих органів.

4. Координація перевірок – за необхідності здійснити перевірку (огляд) товарів проводити її одночасно всіма зацікавленими контролюючими органами.

5. Координація лабораторних досліджень – за необхідності здійснити відбір проб та зразків одночасно всіма зацікавленими контролюючими органами та одноразово. Якщо можливо, лабораторні дослідження проводити в одній лабораторії.

6. Уніфікація документації – контролюючі органи розробляють вичерпні переліки документів, необхідних для здійснення відповідного контролю.

7. Єдиний канал – належні документи подаються одноразово митним органам, які, за необхідності, розподіляють (передають) їх іншим контролюючим органам.

8. Часові обмеження – встановлюються відповідні часові обмеження для проведення документального контролю.

9. Єдиний інформаційний простір – митні та контролюючі органи швидко і безперешкодно обмінюються інформацією стосовно результатів здійсненого контролю.

Висновки. Враховуючи вищезазначене, можна дійти таких висновків та узагальнень.

1. Організація діяльності державних органів під час контрольних процедур за принципом “єдиного вікна” – визнана світова практика, яка має відповідне відображення в міжнародних договорах. Основні механізми реалізації концепції “єдиного вікна”: єдиний орган, єдина автоматизована система для збирання і поширення інформації, автоматизована інформаційно-операційна система.

2. До основних проблемних питань організації діяльності контролюючих органів під час здійснення державного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, за принципом “єдиного вікна” належить відсутність правових підстав на таку організацію. Крім того, існують окремі інфраструктурні проблеми – немає загальної інформаційної системи контролюючих органів. Враховуючи головну роль митних органів під час реалізації “єдиного вікна”, необхідно розглянути можливість підвищення ефективності митного контролю та делегування окремих повноважень контролюючих органів митним органам.

3. При організації “єдиного вікна” в Україні необхідно забезпечити виконання таких принципів: юридична та практична обізнаність митних органів, координація діяльності контролюючих органів (особливо в частині проведення перевірок і лабораторних досліджень), уніфікація документів, часові обмеження для проведення контролю та єдиний інформаційний простір контролюючих органів.

Література

1. Митний кодекс України № 92-IV від 11.07.2002 р.
2. Рекомендація СЕФАКТ ООН № 33 “Єдине вікно” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unece.org/cefact/recommendations/rec_index.htm
3. Міжнародна конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах від 21.11.1982 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_267
4. Протокол про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур від 26.06.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=976_005
5. United Nations Layout Key for Trade Documents – Guidelines for Applications. Informative Annex to Recommendation 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unece.org/cefact/recommendations/rec_index.htm
6. Draft Annex to Recommendation No. 6 “Aligned Invoice Layout Key for International Trade” to accommodate e-Invoicing” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unece.org/cefact/recommendations/rec06/rec6_AnnexE.pdf
7. Regulation (EC) No 450/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Customs Code (Modernised Customs Code) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:145:0001:0064:EN:PDF>
8. Концепція “єдиного окна”: значение эффективных потоков информации [Текст] : матеріали конференції під егідою Європейської економічної комісії ООН “Упрощення процедур торгівлі: Распределение выгод от процесса глобализации в новых условиях безопасности”. – Женева, СЕК ООН, 2004. – 450 с.
9. Про перелік документів, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів від 01.02.2006 № 80. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=80-2006-%EF>

10. Про затвердження Порядку декларування митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, та подання відомостей для її підтвердження [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2006 № 1766. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1766-2006-%EF>

11. Про затвердження Порядку здійснення митного контролю й митного оформлення товарів із застосуванням вантажної митної декларації [Електронний ресурс] : наказ Держмитслужби України від 20.04.2005 № 314. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0439-05>

12. Про затвердження Порядку роботи відділу номенклатури та класифікації товарів регіональної митниці, митниці, відділу контролю митної вартості та номенклатури регіональної митниці, митниці при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України [Електронний ресурс] : наказ Держмитслужби України від 7 серпня 2007 р. № 667. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0968-07>

13. Терещенко С. Адміністрування митної вартості [Текст] / С. Терещенко // Митний брокер. – 2009. – № 5 (114).

14. Об утверждении Инструкции о действиях должностных лиц таможенных органов, осуществляющих таможенное оформление и таможенный контроль при декларировании и выпуске товаров [Текст] : приказ Государственного таможенного комитета Российской Федерации от 28.11.2003 № 1356.

15. Про здійснення попереднього документального контролю в пунктах пропуску через державний кордон України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2005 № 269. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=269-2005-%EF>

16. Про затвердження Переліку товарів, які підлягають обов'язковому санітарному, ветеринарному, фітосанітарному, радіологічному, екологічному контролю та контролю за розміщенням культурних цінностей у пунктах пропуску через державний кордон [Електронний ресурс] : наказ Держмитслужби України, Адміністрації Держприкордонслужби, МОЗ України, Мінагрополітики України, МКТ України, Мінприроди України, Мінтрансзв'язку України від 27.03.2009 № 265/211/191/210/14/147/326. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0320-09>

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо здійснення попереднього документального контролю у пунктах пропуску через митний кордон [Електронний ресурс] : проект Закону України № 2766 від 14.07.2008. – Режим доступу : http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=33043

18. Товарна структура зовнішньої торгівлі за 2008 рік. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.gov.ua/control/uk/localfiles/display/operativ/operativ2008/zd/tsztt/tsztt_u/arh_stztt2008.html

19. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2009 № 767. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=767-2009-%EF>

20. Про затвердження Порядку здійснення митного оформлення імпортованих товарів у тарі і пакувальних матеріалах [Електронний ресурс] : наказ Міністерства економіки України, Міністерства охорони навколишнього природного середовища України та Державної митної служби України від 30.07.2009 № 789/414/709. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0717-09>

21. Підсумки роботи митних органів України 2008 рік [Текст]. – К. : Державна митна служба, 2009. – 250 с.